

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

V. De Pœnitentiis & Remissionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

sacramentalis imprimi operatio, cum obicem voluntatis contrariae non invenit obstitentem.

In virtus baptizatus characterem suscipit, & cogendus est ad observantiam fidei: sicut si penitus coactus sit. h. d.

Sed & si quis non sponte, dum tamen non omnino coactus baptismatis susceperit sacramentum, Christianitatis characterem suscipit: ut pura, cum quis terroribus, atque suppliciis ad undam salutarem trahitur, & ob id tanquam conditionaliter volens, licet absolute non velit, est ad fidei Christianae cogendus observantiam. Ille vero, qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem, nec characterem sacramenti suscipit. Plus est enim expresse contradicere, quam minime consentire.

Is de quo non est praesumptio quod sit baptizatus, debet sine metu iterationis baptizari. h. d.

Illud a in dubium venire non debet, quoties nulla extant indicia inter propinquos & familiares, quibus aliquos baptizatos esse doceri possit, eosdem baptizati minime prohibendos esse. Quod enim factum esse nescitur, nulla ratio finit, ut iteratum videatur: nec temeritas intervenit praesumptionis, ubi est diligentia pietatis. De eo tamen, qui Christianis parentibus natus, inter Christianos est fideliter conversatus, tam violenter praesumitur quod baptizatus fuerit, ut hae praesumptio pro veritate sit habenda, donec evidentissimis argumentis contrarium probatum fuerit.

Iterum scienter baptizatus debet severissime puniri, ignorantem vero bis baptizatus non potest ordinari, nisi ex necessitate. h. d.

Quod si quis sciens & prudens iterum baptizari sustinuerit, arctissima poenitentiae subiciendus erit: quod si ignoranter, nulla quidem imponenda erit poenitentia, sed nisi magna cogat necessitas, ordinari non poterit.

Iterantes baptismum sunt deponendi ab officio, & beneficiis. h. d.

Illi quoque, qui aulicis temerario in homine jam baptizato coeleste lavacrum iterare ausi fuerint, excommunicationis mucrone percussis, ab omni officio & beneficio Ecclesiastico deponentur.

Multa sunt in baptismo, quae non sunt de eius substantia. h. d.

Postremo sciendum est, quod licet verbo tantum e & elemento baptismatis substantia contineatur & forma, multa tamen a sanctis patribus ad eius decorem fuerunt solenniter constituta, ut immersionis numerus, exorcismi, clericorum exufflationes, salis benedicti exhibitio, salivae contactus, inunctio: quae si ex neglectu praetermissa fuerint, omisso culpa reos arguet.

Baptismus non debet conferri in privatis domibus, nisi ex necessitate, vel ob magnam nobilitatem. h. d.

Illud etiam novissime a Vienensi concilio constitutum est, ne quis in privatis domibus, sed duntaxat in Ecclesiis, in quibus sunt ad hoc fontes specialiter deputati, aliquos audeat baptizare: nisi Regum vel Principum liberi baptizandi fuerint, vel talis necessitas emerferit, propter quam ad Ecclesiam absque periculo accessus haberi nequeat.

DE SACRAMENTO CHRISMATIS. TITVLVS IV.

Fideles post receptum baptismum debent chrismari. h. d.

Quamvis autem continuo transiiturus regenerationis sufficiat beneficium, victuris tamen etiam confirmationis auxilium est necessarium. Ita enim conjuncta sunt haec duo sacramenta, ut unum ab altero, nisi morte praeveniente, separari non debeat.

Chrismatis sacramentum operatur augmentum gratiae, & solum Episcopi chrismant. h. d.

a Can. si nulla extant. de consec. dist. 4. b Canon. qui bis. de consec. dist. 4. c Non ut extr. eod. d Cle. eod. tit.

Igitur omnes fideles post baptismum, paraclatum a permissi impositionem accipere debent, ut periculis Christiani inveniantur. Spiritus & Sanctus enim, qui super aquas baptismi salutifero descendit lapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione robur & augmentum praestat ad gratiam. Vnde cum ceteras unctiones simplex sacerdos vel presbyter valeat exhibere, hanc non nisi summus sacerdos, hoc est, Episcopus conferre debet: alioqui nulla excusante consuetudine chrismatio irrita habebitur & vacua, nec inter Ecclesiastica sacramenta reputabitur, cum manum imposituisse praeter Apostolos, quorum hodie vicem sustinent Episcopi, nulli alii legantur.

Jejunis a jejunio debet dari Chrisma, nisi necessitas aliud cogat. hoc dicit.

Accedent igitur, qui legitime sunt eratis, ad confirmationem jejunii d, ut a jejunis Episcopo sacro chrismate in fronte deliniti per manus impositionem paraclatum recipient. Plane infirmis, & morte periculosis, vel qualibet causa impeditis, nulla de jejunio habita ratione, manus imponi poterit.

In Baptismo, Confirmatione, & Chrismo debent patris nomine. h. d.

Illud e commune est tam his qui baptizandi sunt, quam etiam illis qui confirmationis munus recipere debent, ut aliquem in patrum habeant, qui eosdem in religione Christiana, & fide Dominica instruant, & qui pro eis apud Deum, quasi fidei iussor exsistat: quod in Catechismo observandum erit.

Patris non debent esse plures, vel non baptizati, vel confirmati. h. d.

Admonendi tamen sumus, quod nec plures quocumque in baptismo aut in confirmatione suscipere debent, sed unus s tantum, sive vir, sive mulier: nec quocumque quisquam tenere, vel levare poterit, qui ipse baptismum non sit, vel confirmatus.

Parentes non possunt esse patris propriorum filiorum, vel abbat, vel Monachi aliorum. h. d.

Parentes quoque proprios filios, vel Abbates, vel Monachi alienos de sacro fonte suscipere, aut in confirmatione tenere non debent.

Nec baptismus, nec Chrisma possunt iterari, & iterum conferri potest tempore interdicti. h. d.

Commune etiam illud est utrique, quod & iterum (ut paulo ante diximus) iterari potest, quippe quod ambo characterem imprimunt, & quod iterum tempore ob imminens ex dilatione periculum iterum conferri, & pro utroque chrisma confici potest, ut infra suo loco latius exponemus.

DE POENITENTIA, ET REMISSIONIBUS. TITVLVS V.

Quid sit poenitentia, & effectus poenitentiae. h. d.

Poenitentia, est Sacramentum, quod contritione, confessione, & satisfactione concurrentibus peccatorum operatur remissionem. Multiplex enim Dei misericordia ita lapsibus humanis subvenit, ut non solum per baptismi & confirmationis gratiam, sed etiam per poenitentiae medicinam spes aeternae vitae reparari velit. Vnde qui dona regenerationis violaverint, proprio se iudicio condemnantes, per Sacramentum poenitentiae ad criminum remissionem, quali ex naufragio atrepta tabula ad portum perveniunt.

a Can. novissime de consec. dist. 5. b Can. de consec. dist. 5. c Can. ut. s. per front. extr. de sac. unct. & can. in omni quae. de consec. dist. 5. d Can. ut jejunii. & can. seq. de consec. dist. 5. e Ca. voi. ante omnia. de consec. dist. 4. f Ca. non plures. de consec. dist. 4. & can. seq. g Can. non licet. de consec. dist. 4.

Tres sunt species penitentiae, & penitentia solennis iterari non potest, & penitentes ad sacros ordines reddi inhabiles. h. d.

Sunt autem penitentiae tres species: quaedam enim est solennis, quaedam publica, quaedam privata. Solennis est, quam propter maiora scelera, Episcopus in capite jejuniis, servata certa rerum serie, delinquentibus. solet imponere: quae quidem ne Ecclesiae vilescat auctoritas, iterari non debet: & tales penitentes ad sacros ordines (ut supra exposuimus a.) inhabiles reddit, quippe quae nec aliter potest sacerdotibus imponi, quam si prius ecclesiae militiae cingulo exuti fuerint.

Publica delicta & publica penitentia sui debent, h. d. Publica penitentia est, quae publice, nulla servata juris solennitate, peragenda inungitur: qualis est, peregrinatio, certi habitus delatio, & his similia. Cum enim manifesta peccata non sint occulta correctione purganda, recte constitutum est, ut qui publice peccando proximo suo scandalum praeberint, publicam etiam penitentiam a propriis sibi sacerdotibus impostam peragere debeant. Apparet itaque ex his, quod licet omnis solennis penitentia publica sit, non tamen omnis publica est solennis.

Vnusquisque semel in anno debet confiteri, & Eucharistiam sumere, nisi de confitendo sacerdoti abstineat, h. d.

Privata aut secreta penitentia est, quae in occulto Deo fit & sacerdoti. Statutum est enim generali Concilio b., ut omnis fidelis, quam primum sapere coeperit, omnia sua peccata proprio sacerdoti confiteatur, & inunctam sibi penitentiam propriis viribus adimplere studeat, suscipiens reverenter ad minus, singulis annis in Paschate Eucharistia sacramentum, nisi forte de sacerdotis consilio ex causa duxerit abstinentiam: alioquin & vltimus ab ingressu Ecclesiae arcebitur, & moriens Christiana carebit sepultura.

Penitentia constat contritione, confessione, & satisfactione, hoc dicit.

Constat igitur penitentiae sacramentum tribus partibus: contritione cordis, confessione oris, & operis satisfactione. Contritio nihil aliud est, quam dolor pro peccatis voluntate assumptus, cum proposito confitendi, & satisfaciendi. Confessio (ut Augustino placet) est, per quam morbus latens spe veniae aperitur: vel confessio est Canonica peccatorum coram proprio sacerdote facta declaratio.

Tribus casibus potest quis confiteri non proprio sacerdoti, si obtineat licentiam ab eodem, vel ab Episcopo, vel si confiteatur fratribus habitantibus generalem potestatem audiendis confessiones, h. d.

Quod autem dicitur coram proprio sacerdote, ita demum obtinet, si nulla legitima causa substat ejus declinandum potestatem. Ceterum si quis vel proprii sacerdotis imperitiam vereatur, vel alias vitam & mores suspectos habeat, & propterea alieno sacerdoti d. confiteri voluerit, licentiam prius postulet & obtineat a proprio: cum aliter illum alienus, quacumque iurisdictione consuetudine, non possit absolvere, vel ligare. Si quis tamen regularibus generalem audiendis confessiones potestatem habentibus, & locorum ordinariis praesentatis, & ab iisdem approbatis, confessus fuerit, Parisiensis Doctoris rejecta sententia, non magis eadem peccata tenebit iterum confiteri, quam si ea proprio sacerdoti iuxta generalis Concilii dispositionem confessus fuisset.

Episcopus potest suo subdito concedere licentiam eligendi confessorem, hoc dicit.

Episcopus quoque subdito suo, ut quemvis idoneum sibi deligat confessorem, facultatem concedere poterit: cum non minoris esse debeat efficaciae ab Episcopo obienta licentia, quam a Parochialia sacerdote.

Necessitas facit affectum reputari pro effectu, h. d.

Ed & si penitendi urgeat necessitas, nec desiderantia locus aut tempus proprium sacerdotem offerat, & si is, cui quis confitetur, solvendi nullam potestatem habeat, tanta tamen est vis confessionis, ut dignus fiat venia ex desiderio sacerdotis, qui proximo suo criminis turpitudinem confiteri non refugit. Votum enim pro opere reputatur, cum operis perficiendi facultas deest.

In perpetuum est in monasterium detradendus, qui revelat confessionem, h. d.

Ed a si ve proprius sacerdos, si ve alius penitentiam audiat, cavebit omnino, ne aut verbo, aut alio quovis modo contentem prodar: quoniam qui peccatum in penitentiali iudicio sibi defectum revelare ausus fuerit, non solum a sacerdotali officio deponendus erit, verum etiam ad agendam perpetuam penitentiam in atulium monasterium detradendus.

Sacerdos non debet quem absolvere de casibus reservatis Papa, vel Episcopo, h. d.

Illud etiam animadvertere sacerdotem oportet, ne quem scilicet ab his criminibus absolvendo liberaretent, quorum absolutio, aut Apostolico b., aut proprio ordinario est servata: ut puta, si penitens clericum enormiter laeserit, Ecclesiam combusserit, vel frigerit, falsum commiserit, Cardinalem, vel Episcopum insecutus fuerit, cum moniali rem habuerit, & in aliis casibus.

In generali confessione non veniunt ea, quae quis non esset verisimiliter in specie confessurus, h. d.

De eo tamen quaesitum est, si Episcopus subdito suo concesserit, ut sibi possit idoneum eligere confessorem, an tunc ille, quem is elegerit, in casibus, qui eidem Episcopo specialiter reservantur, absolvi habeat facultatem: & cum in generali confessione illa minime veniant, quae non esset quis verisimiliter in specie confessurus? responsum est, electum hunc huiusmodi non habere potestatem.

Contritio & confessio sine satisfactione parum proficiunt, hoc dicit.

Ed nec contritio multum proficiet, nec confessio, nisi si ambabus adiuncta fuerit satisfactio: quae nihil aliud est, quam quaedam injuriae illatae compensatio: nullus enim delictorum accipit veniam, nisi (si nulla necessitate fuerit impeditus) qualemunque, etsi longe minorem, quam debeat, poenam solverit. Nec sufficit mores im melius commutare, & a praeteritis malis recedere, nisi etiam de his, quae facta sunt, Deo satisfiat per contritionis sacrificium, cooperantibus, elemosynis, orationibus & jejuniis.

Medici qui egrotos ad penitentiam non inducunt, sunt ab Ecclesia ingressu arcendi, h. d.

Medicos d. etiam admonere oportet, ut cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant, & inducant, ut medicos vocem animatum: ut, postquam fuerit egrotanti de spiritali salute provisum, ad corporalis medicinae remedium salubrius procedatur. Si quis autem medicorum secus fecerit, ab Ecclesia ingressu arcebitur, donec pro transgressione huiusmodi satisfecerit.

Qui habuit propositum confitendi, potest absolvi, si servata morbi non possit confiteri, h. d.

Si quis autem in infirmitate constitutus, penitentiam appetierit, & dum ad eum invitatus sacerdos properat, morbo oppressus obmuerit, vel in phrenesim conversus fuerit, & penitentiam moriturus, & per manus impositionem reconciliationem accipere poterit.

a Tit. qui promo. non poss. 4. penitentes. b C. omni utriusq. extr. eod. c Ca. fin. de penit. dist. 6. d Ca. omni utriusq. 5. si qui autem. extr. eod.

a C. omni utriusq. 4. caveat. extr. eod. b Clemen. 1. 5. qui. vers. nec etiam. de privileg. c Ca. 2. de pen. in 6. d C. cum infirmitas. extr. eod.

Depositi ultimo supplicio sacramentum penitentia & Eucharistia non negatur. h. d.

Nec inermis solum, sed etiam ultro gladio motu- tis in hac parte jura subveniunt, cum ultimo dam- natis supplicio & penitentia sacramentum, si petant, non solum negari non debeat, verum etiam sint censura Ecclesiastica ab ordinariis locorum coercendi, quicun- que adferantur, quo minus id consequantur. Quod ipsum & de Eucharistia quoque intelligendum erit, cum quibuscunque penitentia non negetur, viaticum quo- que, quod vere penitentibus exhibetur, intelligatur esse concessum.

DE EUCHARISTIA. TITVLVS VI.

Maximum est Eucharistia sacramentum, & saltem semel in anno debet assumi. h. d.

Et autem inter cetera, Eucharistia sacramentum maximum est, oblationes omnes longe antecellit. Unde sicut prestantius est ceteris, ita etiam diligen- tius excelli debet. Et quidem circa prima fidei cunabula frequentissima erat apud fideles sanctissimi viatici sus- ceptio; sed cum postea paulatim tepescente charitate ra- rius homines communicarent, constitutum fuit, ut nisi quis majoribus fortasse criminibus impediretur, tri- bus saltem vicibus in anno communicare deberet: do- nec refrigerante penitus religionis ardore, eodem tandem ventum est, ut semel saltem singulis annis, unusquis- que celestis mensae debeatur esse particeps.

Quotidie sacerdotes hodie pro populo sacrificare debent, sed semel tantum, non plures, nisi ex magna causa, vel in nativitate Domi- ni. hoc dicit.

Invaluit tamen, ut Deo quotidie sacerdotes pro po- pulo hanc oblationem facerent. Quoniam enim quo- tidie labimur, ideo etiam Christus quotidie mystice pro nobis immolatur: in quo tamen illud cavendum est, ne sacerdos, quacunq; praevalgat dignitate, amplius quam semel in die celebret: nisi aut aliter faciendum Domini nativitas fuerit, aut urgens cogat necessitas. Satis enim foelix est, qui semel digne celebrat.

Presbyter tantum debet exhibere Eucharistiam, non inferior: nisi subsit necessitas. h. d.

Sed nec ab omnibus, nec passim omnibus tantum sacra- mentum exhiberi debet: nam veluti solus sacerdos illud conficit, ita etiam nemo praeter eum exhibere po- terit. Quod si presbyter aliter quam per semetipsum in summum, vel alium communicet, ex Rhenensis & concilii dispositione, sui gradus periculo subiacet. Per- misit tamen Laodiceense concilium, si necessitas urge- ret, ut diaconus praesente presbytero Eucharistiam iustus erogare possit.

Sacerdos constituitur in peccato mortali, quoad se ipsum, est su- spensus non quoad alios. h. d.

Mo & sacerdotes, si qua criminali & macula sese infe- ctos esse sentiant, ab huiusmodi exhibitione abstinere debent. Quamquam si peccato mortali, h. vel minori ex- communicatione ligatus celebret, & sacramenta con- ferat, licet graviter peccet, nullam tamen irregularitatis notam incurrit, & sacramenta ab eo collata, virtutis ef- fectum non careant: cum non a collatione, sed a partici- patione, quae in sola perceptione consistit, videatur esse interceptus.

a. Can. de penitent. b. Can. nihil in sacrificio, de consecrat. dist. 2. c. Can. est non de consecrat. distinction. 2. d. Can. om- nium de pan. e. C. te referente. extra. de celeb. miss. f. C. con- sultus, extra. de celeb. missar. g. Can. pervenit. de consec. dist. 2. h. Can. praesente, distinct. 83. i. Can. sacerdos: qu. 1. q. 1. in fin. k. Can. si extra. de cler. excom.

Siemens & histrionibus non est danda Eucharistia: praeter- autem maxime infirmis, semper debet esse parata. h. d.

Item quamvis regulariter nullus, etiam si quon- dam peccatorem & impenitentem esse loquatur, ab altaris arcibus Scenicis & tamen, atque histrionibus, ceterisque personis huiusmodi, quando rudes, standas artes exercuerint, sacra communio denegata erit. Nec enim Evangelicis disciplinis congruit, ut po- dor & honor Ecclesiae tam turpi & infami contigant foederetur. In ceteris prospiciet presbyter, ut si quon- dam fuerit, ita Eucharistiam paratam habeat, ut nemo sine communione moriatur.

Sacramentum Eucharistiae consistit visibili forma, & veritate cor- poris, & spirituali virtute. Et in calice panis debet contineri aqua mixtum. h. d.

Consistat autem Eucharistiae sacramentum visibili forma, veritate corporis, & virtute spirituali. Forma visibilis est panis, & vini d. vinum vero hoc loco intelligitur aqua permixtum: nec enim in calice Domini, aut vinum solum, aut aqua sola offerri debet, cum utrumque ex latere illius profuisse legatur. Illud etiam rationabilis consuetudo generalis habet Ecclesiam plus in eo vini, quam aquae sit ponendum.

In sacramento altaris & panis & vinum sunt vera carnis & sanguinis Domini. h. d.

Veritas f. est carnis & sanguinis: sicut enim ante con- secrationem panis est & vinum, quod natura factum est: ita etiam post consecrationem vera Christi caro & sanguis, quem benedictio consecravit.

Virtus sacramenti est charitas & unitas. h. d. Virtus est charitatis & unitatis: nam veluti ex multo- rum granis unus fit panis, & multis racematum vinum, ita & nos per hoc charitatis sacramentum Christo incorporati, unum evadimus.

Panis, quomodo & quando trita, qui visus conficit sacramentum altaris, sunt sacramenta. h. d.

His igitur repetitis apparet, primum quidem sacra- mentum esse non rem, secundum & rem esse simul & sacramentum, tertium vero rem esse, sed non sacra- mentum. Sed primum quidem sacramentum est signu- m rei, secundum est sacramentum unius & alterius rei, tertium vero res est gemini sacramenti.

DE EXTREMA UNCTIONE TITVLVS VII.

Extrema unctio solet exhiberi in de quorundam morbo delictis: & duplex unctio, exterior & interior: & maxime auctor dis- tinguit. h. d.

Hactenus loquuti fuimus de his sacramentis, quae ad ingressum, & ad progressum in Ecclesia com- parata sunt: consequens autem est, ut de his videamus, quae propter egressum ab Ecclesia sunt constituta. Sciendum est igitur, graviter aegrotantibus, & de quo- rum morte probabiliter timeri potest, certas corporis partes sanctificato oleo a presbyteris ex infusione di- vina ungi debere: quae quidem in unctio, non minus interius animae, quam exterius corporis sanitatem ope- ratur. Sunt h. enim unctiois duae species: Exterior, quae materialis & visibilis, & interior, quae spiritualis est & invisibilis. Exterior visibiliter inungitur corpori: Interior invisibiliter cor inungitur. Haec, quod in ex- tremate vitae constitutus exhiberi consuevit, maxime ex- tremae unctiois nomen est sortita.

a. Can. pen. de consec. dist. 2. b. Can. presbyter Eucharistiam de consec. dist. 2. c. Gl. in sum de consec. d. 2. d. sum. d. dist. 2. e. C. perniciosus, extra. de celeb. missar. f. C. cum altaris, distinguendum, extra. de celeb. miss. ext. d. gl. g. Can. non aucto- ritate de consecrat. dist. 2. h. Vide in praes. d. i. C. non altaris, distinguendum, extra. de celeb. miss. i. C. si extra. ext. de consec. unctioe.

